KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Samsun İlinde Asırlık Doğal Ortam Değişimi
Tanıkları: Anıt Ağaçlar

Centennial Natural Environment Change
Witnesses in Samsun Province: Monumental
Trees

Halithan ŞEN*
Muhammet BAHADIR**

Makale Türü/ Article Information/ Информация о Статье:

Araştırma Makalesi/ Research Article/ Научная Статья

Atıf / Citation / Цитата

Şen, H. ve Bahadır, M. (2021). Samsun ilinde asırlık doğal ortam değişimi tanıkları: Anıt ağaçlar. *Kesit Akademik Dergisi*, 7 (29), 589-608.

Şen, H. & Bahadır, M. (2021). Centennial natural environment change witnesses in Samsun province: Monumental trees. *The Journal of Kesit Academy*, 7 (29), 589-608.

doi:10.29228/kesit.52514

Geliş/ Submitted/ Отправлено: 01.09.2021
Kabul/ Accepted/ Принимать: 26.11.2021
Yayın/ Published/ Опубликованный: 25.12.2021

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net. Эта статья была проверена Интихал.нет Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license. Это произведение доступно по лицензии Creative Commons.

*Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, halithan.sen@omu.edu.tr

**Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, muhammet.bahadir@omu.edu.tr

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Samsun İlinde Asırlık Doğal Ortam Değişimi Tanıkları: Anıt Ağaçlar¹

Centennial Natural Environment Change Witnesses in Samsun Province:

Monumental Trees

Arş. Gör. Halithan ŞEN

Doç. Dr. Muhammet BAHADIR

Öz: Anıtsal ağaçlar, sıradan ağaçlara göre fiziksel ve/veya sosyokültürel özellikler bakımından üstünlük göstermektedir. Üstün özellik gösteren ağaçları koruma altına almak amacıyla oluşturulan koruma statüsü, anıt ağaç kavramını ortaya çıkarmıştır. Anıt ağaç statüsü ile Türkiye’de bugüne kadar 9267 ağaç tescillenmiştir. Samsun, 26 tescilli anıt ağaç ile Türkiye illeri arasında yapılan sıralamada 31. sırada yer almaktadır. Bu çalışma, Samsun ilinde fiziksel ve/veya sosyokültürel özellikleri bakımından anıtsal değer taşıyan ağaçların ve ağaç gruplarının tespit edilmesi ve bu ağaçlarla envanter oluşturulması amacıyla hazırlanmıştır. Samsun ilinin çeşitli yerlerinde yapılan arazi çalışmalarında ağaçların boy, yaş, çap, tepe çapı vb. özellikleri ölçülmüştür. Ölçüm yapılan ağaçların anıtsal değerini hesaplamak için Genç-Güner Yöntemi kullanılmıştır. Değerlendirmeler sonucunda Samsun ili sınırları içerisinde 11 farklı türden 61 adet anıtsal değer taşıyan ağaç tespit edilmiştir. Bu ağaçlardan 54 tanesi boyutsal anıt ağaç olarak, 7 tanesi de aday anıt ağaç olarak kaydedilmiştir. Tespit edilen 61 ağacın 38 tanesi meşe (*Quercus*) taksonuna ait ağaçlardır. Çalışmada

¹ “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir. Bu makale Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından PYO.FEN.1904.21.001 proje numarası ile desteklenen yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’nun 17.04.2020 tarih ve 2020/191 sayılı izni çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katkı Oranı Beyanı: %50-%50. Yazar: Halithan ŞEN

Statements of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”: No conflicts of interest were reported for this article. This article was derived from the master thesis supported by Ondokuz Mayıs University with the project number PYO.FEN.1904.21.001. Ethics committee approval is not required for this article. This study was prepared with the approval of Ondokuz Mayıs University Social Sciences and Humanities Ethics Committee. Author contributions: %50-%50. Corresponding Author: Halithan ŞEN

tespit edilen en yaşlı ağaç, 625 yıl ile Doğu Çınarı (*Platanus orientalis*) türüne ait ağaçtır. Tespit edilen ağaçlar hakkında ayrıntılı bilgilerinin yer aldığı www.samsunanitsalagaclar.com internet sitesi açılmıştır. Bu siteye erişim için yöntem kısmında yer alan envanter karnesine QR Kod eklenmiştir. Anıtsal ağaçların pek çoğunda kuruma, bilinçsiz budama, insanlar tarafından oluşturulan tahribat, kovuk oluşumu gibi olumsuz durumlar gözlenmiştir. Bu gibi olumsuz durumları önlemek için vatandaşların anıt ağaç kavramına ilişkin farkındalığı artırılmalı ve anıtsal değer taşıyan ağaçların vatandaşlar tarafından saygı görmesi sağlanmalıdır. Anıtsal değer taşıdığı tespit edilen ağaçların koruma altına alınması ve bakımlarının yapılması gerekmektedir. Bu gereklilik doğrultusunda tespit edilen 61 ağacın tescillenerek koruma altına alınması için Samsun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne başvuru yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anıt ağaç, anıtsal değer, envanter, meşe, Samsun.

Abstract: Monumental trees are superior to ordinary trees in terms of physical and/or socio-cultural characteristics. The protection status, which was created to protect trees with superior characteristics, revealed the concept of monumental trees. 9267 trees have been registered as monument trees in Turkey so far. Samsun ranks 31st among the provinces of Turkey with 26 registered monumental trees. This study was prepared in order to determine the trees and tree groups that have monumental value in terms of physical and/or socio-cultural characteristics in Samsun and to create an inventory with these trees. Infield studies, carried out in various parts of Samsun province, the height, age, diameter, crown diameter of the trees, etc. were determined and properties were measured. Genç-Güner Method was used to calculate the monumental value of the measured trees. As a result of the evaluations, 61 trees of monumental value from 11 different species were identified within the borders of Samsun province. From these trees, 54 were registered as dimensional monument trees and 7 as candidate monument trees. 38 of the 61 trees were identified as trees belonging to the oak (*Quercus*) taxon. The oldest tree identified in the study is the tree belonging to the Eastern Sycamore (*Platanus orientalis*) species with the age of 625 years. The website www.samsunanitsalagaclar.com, which contains detailed information about the trees identified, was opened. A QR Code has been added to the inventory scorecard in the method section for accessing this site. In most of the monumental trees, adverse conditions such as drying, unconscious pruning, destruction by humans, hollow formation have been observed. In order to prevent such negative situations, citizens' awareness of the concept of monumental trees should be increased and trees with monumental value should be respected by citizens must be provided. The trees, which are determined to have monumental value, should be protected and

taken care of. An application was made to the Samsun Provincial Directorate of Environment, Urbanization and Climate Change to register and protect the 61 trees identified in line with this requirement.

Keywords: Monumental tree, monumental value, inventory, oak, Samsun.

1. Giriş

İnsanın ulaştığı her noktada hızla artan doğa tahribatının önüne geçmek, bazı el değmemiş kıymetli alanları ve kıymetli varlıkları korumak ve sürdürülebilirliklerini sağlamak için birtakım koruma statüleri ortaya çıkarmak gerekmiştir (Yücel ve Babuş, 2005). Milli Parklar, Tabiatı Koruma Alanları, Tabiat Anıtları, Tabiat Parkları, Özel Çevre Koruma Bölgeleri, Yaban Hayatı Koruma Alanları, Doğal ve Kültürel Miras Alanları, Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar, Ramsar Sözleşmesi ve Biyosfer Alanları başlıca koruma statüsü alanlarıdır (Zaman ve Coşkun, 2012; Doğanay ve Zaman, 2016). “Anıt Ağaç” da Tabiat Anıtları sınıfına dahil bir koruma statüsüdür ve önemi giderek artmaktadır.

Asırlık doğal ortam değişimi tanıkları olarak ifade ettiğimiz anıt ağaçlar birtakım özellikleri ile ön plana çıkan ve çeşitli kriterler ile değerlendirildikten sonra sıradan ağaçlara kıyasla üstün özellikler gösterdiği tespit edilen ağaçlardır. Anıtsal değere sahip bu ağaçlar uzun ömürleri boyunca tanık oldukları olayları yıllık halkalarına kaydetmeleri sebebiyle dendrokronolojik yöntemlerle fiziki coğrafya çalışmaları açısından önemli oldukları gibi taşıdıkları estetik değerler ile yöre turizmi açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yarattıkları hayranlık duygusu ile yöre insanının doğa sevgisi ve çevre koruma bilincine önemli katkıları bulunmaktadır.

Anıt ağaçların teknik ve bilimsel açıdan tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “Yaş, çap ve boy itibarıyla kendi türünün alışlagelmiş ölçüleri üzerinde boyutlara sahip olan, yöre folklorunda, kültür ve tarihinde özel yeri bulunan, geçmiş ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında iletişim sağlayabilecek uzunlukta doğal ömre sahip olan ağaçlar anıt ağaçlardır.” (Asan, 1992). Anıt ağaçlar, tarihi, mistik, folklorik ve boyutsal anıt ağaçlar olmak üzere 4 gruba ayrılırlar (Genç ve Güner, 2003). Bu isimlendirmeler, ağaçlara anıtsal değer katan özelliklerden ve ayrıcalıklardan kaynaklanmaktadır.

Dünyanın farklı ülkelerinde anıtsal değer taşıyan ağaçların tespiti ve yaşlandırılması ile ilgili bilimsel çalışmalar 100 yılı aşkın süredir yapılmaktadır. Bu çalışmaların bazılarında anıtsal değer taşıyan ağaçlar için anıt ağaç, miras ağaç, hafıza ağaç, olağanüstü ağaç, dev ağaç, kıdemli ağaç, yaşlı ağaç vb. ifadeler kullanılmıştır (Chath, 1913; Arnan et al., 2012; Dreslerova, 2017; Arlender, 2020).

Türkiye’de akademik alanda şu ana kadar yapılan anıt ağaç tespit çalışmaları genel olarak şu 2 temel amacı gütmektedir: İlki, şehirselleşen ya da kırsal alanlarda yöre

halkı tarafından uzun yıllardır bilinen ve müdahaleye açık anıtsal ağaçların bilimsel literatüre kazandırılması ve koruma altına alınması; ikincisi ise ormanlık alanlar gibi kısmen erişimi zor alanlarda bulunan anıtsal ağaçların tespit edilmesi ve koruma altına alınmasıdır.

Anıt ağaçlar, fiziksel ve sosyokültürel özellikleri ile yöre kültürü ve peyzajı için büyük önem taşımaktadır. Anıtsal değer taşıyan ağaçların mutlak suretle korunması ve gelecek nesillere bir emanet olarak teslim edilmesi gerekmektedir. Bu gereklilik sebebiyle ülkemizin çeşitli yerlerindeki anıtsal değer taşıyan ağaçları tespit ederek envantere kazandırmak ve ülkemizin korunması gereken varlıklarına katkıda bulunmak amacıyla yapılan bilimsel çalışmalar büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada araştırma sahası Samsun ili olarak belirlenmiştir (Şekil 1). İl genelinde yapılan arazi çalışmalarıyla tespit edilerek ölçümleri gerçekleştirilen ve yapılan değerlendirmeler sonucunda anıtsal değer taşıdıkları tespit edilen ağaçlar tanıtılmıştır. Tespit edilen ağaçların fiziksel özellik, lokasyon ve takson bilgileri sunulmuştur. Ağaçlar hakkında daha fazla bilgi sunabilmek için www.samsunanitsalagaclar.com internet sitesi oluşturulmuştur. Siteye, bu çalışmanın materyal ve yöntem başlığı altında verilen Anıt Ağaç Envanter Karnesi'ndeki QR Kod ile erişim sağlamak da mümkündür.

Şekil 1: Araştırma sahasının lokasyon haritası

Bu çalışma ile Samsun ili sınırları içerisinde fiziksel ve sosyokültürel özellikleri bakımından anıtsal değer taşıyan ağaçları tespit etmek, tespit edilen ağaçlarla yeni bir anıt ağaç envanteri oluşturmak ve oluşturulan yeni envanteri ilgili kurumlarla paylaşarak mevcut anıt ağaç envanterine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Bugüne kadar Türkiye’de toplam 9267 adet anıt ağaç tescillenerek koruma altına alınmıştır. Samsun, 26 tescilli anıt ağaç ile Türkiye illeri arasında toplam anıt ağaç sayısına göre yapılan listede 31. sırada yer almaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021). İldeki anıt ağaç sayısının görece az olması kanımızca birçok anıtsal ağacın henüz tespit edilmemesi ve bu nedenle envantere dahil edilememesi ile ilgilidir.

Ağaçların anıtsal değerlerinin hesaplanmasında, ülkemizde anıt ağaç tespit konusunda yapılan en kapsamlı yöntem çalışması olan Genç-Güner Yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle göre Samsun’da değerlendirmeye alınan 100’den fazla ağaç arasında 61 tanesinin anıtsal değer taşıdığı tespit edilmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

Arazi çalışmaları öncesinde ve esnasında çalışma sahası sınırları kapsamında görev yapan orman işletme müdürlüklerinden ve şefliklerinden bilgi alınmıştır. Ayrıca pek çok mahalleli ile yaşadıkları mahallelerde anıtsal değer taşıyabilecek ağaçların varlığı hakkında bilgi almak için görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada yer alan haritalar ArcGIS 10.5 programında üretilmiştir.

Arazi çalışmaları sırasında ağaçlar üzerinde gövde çapı, boy, tepe çapı, koordinat ölçümleri ve yaş hesaplamaları yapılmıştır. Ağaçların gövde çapı uzunluğunu öğrenmek için, öncelikle yerden 130 cm yükseklikte ağacın gövde çevresi şerit metre ile ölçülmüştür. Daha sonra ölçülen çevre uzunluğu, pi (π) sayısına bölünerek çap uzunluğu hesaplanmıştır. Ağaçların boy ölçümü lazermetre ile yapılmıştır. Tepe çapı ölçümü için ağaçların kuzey-güney ve doğu-batı açıklıkları ağacın gövdesi merkez alınarak şerit metre ile ölçülmüştür. Ağaçların koordinatları GPS cihazı ile ölçülmüştür.

Yaş Hesaplama: Ağaçların yaşını hesaplamak için pressler artım burgusu ile ağaçların gövdesinden 130 cm yükseklikten 30 cm uzunluğunda örnekler alınmıştır. Alınan örneklerden yararlanarak ağaçların yaşı şu formülle hesaplanır: $(r * YHL) / AKU = (Yarıçap * Artım Kaleminde Bulunan Yıllık Halka Sayısı) / Artım Kaleminin Uzunluğu$. (Özçelik vd., 1998; Genç ve Güner, 2000; Kavgacı, 2002; Akbulut vd., 2004; Özçelik, 2006; Yaman ve Sarıbaş, 2007; Efe vd., 2010).

Bu çalışmada ağaçlardan örnek almak için 30 cm uzunluğunda artım burgusu kullanılmıştır. Dolayısıyla formül şu şekilde oluşturulmuştur:

$$- (r * YHL) / 30 = \text{Ağacın Tahmini Yaşı}$$

- (Yarıçap * Artım Kalemındaki Yıllık Halka Sayısı) / 30= Ağacın Tahmini Yaşı

Ağaçların fiziksel özelliklerine göre anıtsal değerini hesaplamak için (Genç ve Güner, 2001) tarafından geliştirilen, anıt ağaç seçimi ile ilgili eksiklikleri büyük ölçüde gideren ve “G-G Yöntemi” olarak adlandırılan yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemin çalışmada uygulanması şu şekildedir:

İlk olarak yapılan ölçümler sonucunda elde edilen ağaçlara ait bilgiler “Anıt Ağaç Envanter Karnesi’ne” kaydedilmiştir (Şekil 2). Daha sonra ağaçlar “Anıt Ağaç Değerlendirme Formu’nda” özelliklerine göre puanlanmış ve şimdiki anıtsal değerleri (ŞAD) hesaplanmıştır (Tablo 1). Elde edilen değerler “Anıt Ağaçlar İçin Minimal Ölçüler” tablosunda yer alan minimum anıtsal değer (MAD) ile kıyaslanmıştır (Tablo 2). Ağaç için hesaplanan şimdiki anıtsal değer (ŞAD) ≥ minimum anıtsal değer (MAD) ise o ağaç, anıt ağaç olarak kabul edilmiştir. Şimdiki anıtsal değeri, türü için belirlenen minimum anıtsal değere yakın olan ve yakın gelecekte bu değere erişeceği tahmin edilen ağaçlar ise aday anıt ağaç olarak kaydedilmiştir.

ANIT AĞAÇ ENVANTER KARNESİ									
Tür Adı (Türkçe):				Kod No (1):					
Tür Adı (Bilimsel):				İl:					
Mahalle – Önerilen Adı:				İlçe:					
Ölçüm Tarihi:				Mahalle:					
Ölçen(ler):				Orman İşletme Müdürlüğü:					
Pafta No:				Seri:					
Enlem:				Mevkii:					
Boylam:				Bölme No:					
Yükselti (m)		Bakı		Eğim (%)		Rölyef (2)		Bulunduğu Yer (3)	
-		-		-		-		-	
Boy (m)	Tahmini Yaş (Yıl):	Tepe Çapı (m)		Kabuklu Çevre (cm)			Kabuklu Çap (cm)		
		K-G	D-B	Toprak Yüzeyi		Yerden 1,30 m Yükseklikte	Toprak Yüzeyi	Yerden 1,30 m Yükseklikte	
-	-	-	-	-		-	-	-	-
Mülkiyet Durumu		Özel:		Tüzel:				Devlet:	
Gövde Özellikleri		Dipte Çatal:		-				Ur – Şişlik:	
Genel Görünüm		Düzgün:		Budanmamış:		Budanmış:		Özellikli (4)	
Sağlık Durumu	Sağlıklı:	Böcek: Mantar:	Tepe Çökmesi		Yaralı:		Koçuk:		
			Yeni	İleri	Yar. Yerin Çev.: cm		Kov. Yerin (5) Çevresi: cm		
			-	-	Gen.: cm		Genişliği: cm		
Tescil Durumu ve Anıtsal Değeri
Yöre Folklorundeki Yeri ve Tarihsel Özellikleri									
Diğer Açıklamalar ve Öneriler									

Şekil 2: Anıt ağaç envanter karnesi (Genç ve Güner, 2001’den değiştirilerek alınmıştır.)

¹Kod No: Tür adı (sembol olarak) – Ağacın bulunduğu ilin trafik kodu / Ağacın bulunduğu ilçe / Ağaca, ilçedeki tespit sırasına göre verilen numara (ilçe sınırları dahilinde bulunduğu mahalle – belde – köy)

² Rölüf: 1=Sırt veya tepe, 2=Üst yamaç, 3=Orta yamaç, 4=Alt yamaç, 5=Vadi tabanı, 6=Düz arazi

³ Bulunduğu Yer: 1=Ormanda, 2=Meşcerede, 3=Grupta (kırsal ve kentsel alanda), 4=Kümede (kırsal ve kentsel alanda), 5=Tek (kırsal alanda), 6=Tek (kent içinde)

⁴ Özelliği= Normal özelliklerinin dışında kabuk, yaprak, çiçek, meyve veya kozalak rengi ve şekli; dalanma, çatallanma, gövde şekillenmesi vb. özelliklerce farklı (özellikleri belirtiniz: ...)

⁵ En geniş yaranın ve/veya kovuğun enlemesine en uzak noktaları arasındaki mesafe (genişlik) ile bulunduğu yerin çevresi ölçülmelidir.

Bu yöntemde kullanılan envanter karnesinin Genç-Güner Yöntemi'ndeki karneden farkı, QR Kod için yer ayrılmasıdır. Bu QR Kod ile çalışmada tespit edilen tüm ağaçlara ait bilgilerin ve fotoğrafların yer aldığı internet sitesine (www.samsunanitsalagaclar.com) erişmek mümkündür. Tespit edilen ağaçların sayısının fazla olması sebebiyle her ağaç için ayrı şekilde oluşturulan envanter karneleri çalışmaya eklenmemiştir.

Ağaçların fiziksel özelliklerine ve konum bilgilerine bakılarak, her bir ağacın anıt ağaç değerlendirme formundaki kriterlerden kaç puan aldığı yazılmış ve en son toplanmıştır. Bu kriterler boy, gövde çapı, tepe çapı, yaş, bulunduğu yer, pozitif özellikler ve negatif özelliklerdir. Bu kriterlerden alınan puanların toplanmasıyla hesaplanan toplam puan, şimdiki anıtsal değer (ŞAD) olarak not edilmiştir. Ağacın şimdiki anıtsal değeri kendi türü için önceden belirlenen minimal değerden fazla olduğunda o ağaç, anıtsal ağaç olarak kaydedilmiştir.

Tablo 1: Anıt ağaç değerlendirme formu (Genç ve Güner, 2001)

ANIT AĞAÇ DEĞERLENDİRME FORMU (Türkiye'nin Doğal Türleri İçin)						
ÖĞELER	VERİLEBİLECEK EN FAZLA PUAN	DEĞERLENDİRME BASAMAKLARI	SINIFLARA GÖRE AĞAÇLARA VERİLECEK PUANLAR			PUAN
			I. SINIF	II. SINIF	III. SINIF	
Boy (Bo)	20	→ 05,0 – 07,5	0	0	10	
		→ 08,0 – 10,0	0	0	20	
		→ 10,5 – 15,0	0	6		
		→ 15,5 – 20,0	0	13		
		→ 20,5 – 25,0	0	20		
		→ 25,5 – 30,0	3			
		→ 30,5 – 35,0	6			
		→ 35,5 – 40,0	9			
		→ 40,5 – 45,0	12			
		→ 45,5 – 50,0	16			
		→ > 50 m	20			

Gövde Çapı (GÇ)	30	→ < 50 → 50 - 74 → 75 - 99 → 100 - 124 → 125 - 149 → 150 - 174 → 175 - 199 → 200 - 224 → 225 - 249 → 250 - 274 → 275 - 299 → ≥ 300 cm	0 0 0 3 6 9 12 15 18 22 26 30	0 6 12 18 24 30	10 20 30	
Tepe Çapı (TÇ)	10	→ < 05,0 → 05,0 – 09,5 → 10,0 – 14,5 → 15,0 – 19,5 → ≥ 20,0 m	0 2 4 7 10	3 6 10		
Tahmini Yaş (Ya)	30	→ 100 - 200 → 201 - 300 → 301 - 400 → 401 - 500 → 501 - 600 → 601 - 700 → 701 - 800 → 801 - 900 → 901 - 1000 → > 1000 Yıl	3 6 9 12 15 18 21 24 27 30			
Bulunduğu Yer (BY)	10	→ Ormanda → Meşcerede (Kırsal – Kentsel Alanda) → Grupta (Kırsal – Kentsel Alanda) → Kümede (Kırsal ve Kentsel Alanda) → Tek (Kırsal Alanda) → Tek (Kent İçinde)	2 10 9 8 4 6			
Diğer Pozitif Özellikler (PÖ)	10	→ Ağaç için zorunlu yetiştirme ortamı faktörlerinin korunması mümkün → Sağlıklı → En az bir anıtsal özelliği (boyu, çapı, yaşı gibi) bakımından Dünyada veya Türkiye’de sayılı bir ağaç olması → Özellikli (Doğal halinin dışında kabuk, yaprak, çiçek, meyve veya kozalak, dallanma, çatallanma, gövde şekillenmesi vb. özelliklerce farklı) → Hiçbiri	10 6 9 3 0			

Negatif Özellikler (NÖ)	-10	→ Ağaç için zorunlu yetiştirme ortamı faktörlerinin korunması mümkün değil	-10	
		→ Tepe çökmesi		
		- İlerlemiş (Tepede yoğun kuruma)	-8	
		- Yeni	-6	
		→Böcek-mantar zararı (Tepe çökmesi yoksa değerlendirmeye katılır)	-8	
		→ Gövde kovuk ve kovuğun		
		- Genişliği < 1/5 ⊕	-2	
		- Genişliği = 1/5 - 1/3 ⊕	-3	
		- Genişliği > 1/3 ⊕	-4	
		[⊕= Kovuğun Bulunduğu Yerdeki Çevre]		
→ Gövde ve/veya ana dallar yaralı ve yaranın				
- Genişliği < 1/5 ⊕	-1			
- Genişliği = 1/5 - 1/3 ⊕	-2			
- Genişliği > 1/3 ⊕	-3			
[⊕= Yaranın Bulunduğu Yerdeki Çevre]				
→Hiçbiri	0			
Şimdiki Anıtsal Değer (ŞAD) = (Bo + GÇ + TÇ + Ya + BY + PÖ+ NÖ = Toplam)				
ŞAD ≥ MADTür ise, incelenen ağaç “anıt ağaç” olarak ayrılır.				

Tablo 2: Anıt ağaçlar için belirlenen minimal ölçüler (Genç ve Güner, 2001)

Doğal Orman Ağacı Türlerimize Ait Anıt Ağaçlar İçin Belirlenen Minimal Ölçüler						
TÜRLER	SEMBOL	MİNİMAL ÖLÇÜLER				MAD
		YAŞ	BOY	ÇAP	TEPE	(Minimum)
BİRİNCİ SINIF AĞAÇLAR (Ortalama Boy ≥ 25 m)						
Uludağ Göknarı (<i>Abies bornmülleriana</i>)	Gl	200	30	120	6	13
Toros Göknarı (<i>Abies cilicica</i>)	Gt	200	30	120	6	13
Kazdağı Göknarı (<i>Abies equi-trojani</i>)	Gk	150	30	100	6	13
Doğu Kar. Göknarı (<i>Abies nordmanniana</i>)	Gdk	200	30	120	8	13
Anadolu Kestanesi (<i>Castanea sativa</i>)	Ks	300	25	150	10	21
Toros Sediri (<i>Cedrus libani</i>)	S	450	30	150	10	30
Doğu Kayını (<i>Fagus orientalis</i>)	Kn	300	25	120	10	15
Siv. Meyv. Dişbudak (<i>Fraxinus angustifolia</i>)	Dşsm	200	25	120	12	15
Adi Dişbudak (<i>Fraxinus excelsior</i>)	Dş	200	25	120	12	15
Adi Ceviz (<i>Juglans regia</i>)	Cv	400	25	160	20	33
Doğu Ladini (<i>Picea orientalis</i>)	L	400	40	140	8	28
Kızılçam (<i>Pinus brutia</i>)	Çz	250	30	100	10	18
Karaçam (<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>pallasiana</i>)	Çk	350	30	120	10	21

Sarıçam (<i>Pinus silvestris</i>)	Çs	350	30	120	10	21
Doğu Çınarı (<i>Platanus orientalis</i>)	Çn	500	25	200	20	39
Dişb. Yapr. Ceviz (<i>Pterocarya fraxinifolia</i>)	Cvdy	400	25	120	15	21
Türk Meşesi – Saçlı meşe (<i>Quercus cerris</i>)	MI	400	25	120	20	24
Macar Meşesi (<i>Quercus frainetto</i>)	Mc	400	25	120	10	18
Istranca Meşesi (<i>Quercus hartwissiana</i>)	Mı	500	25	120	10	21
Sapsız Meşe (<i>Quercus petrea</i>)	Mz	400	25	120	20	24
Saplı Meşe (<i>Quercus robur</i>)	Ms	500	25	120	20	27
Kasnak Meşesi (<i>Quercus vulcanica</i>)	Mk	400	25	120	15	21
Büyük Yap. Ihlamur (<i>Tilia platyphyllos</i>)	Ihby	300	25	100	15	18
Dağ Karaağacı (<i>Ulmus glabra</i>)	Kad	200	25	100	20	18

İKİNCİ SINIF AĞAÇLAR (Ortalama Boy = 11 - 25 m)

Ova Akçaağacı (<i>Acer campestre</i>)	Akv	200	15	50	6	19
D.K. Akçaağacı (<i>Acer cappodocicum</i>)	AkdK	200	20	80	4	30
Çınar Yapr. Akçaağaç (<i>Acer platanoides</i>)	Akçy	200	20	100	6	38
Kayın Gövd. Akçaağaç (<i>Acer trautvetteri</i>)	Akkg	200	20	80	6	32
Adi Gürgen (<i>Carpinus betulus</i>)	Gn	400	20	120	10	46
Adi Çitlembik (<i>Celtis australis</i>)	Ç	300	20	130	6	47
Türk Fındığı (<i>Corylus colurna</i>)	Fnt	300	11	100	10	36
Adi Servi (<i>Cupressus sempervirens</i>)	Sr	200	20	100	5	38
Boylu Ardıç (<i>Juniperus excelsa</i>)	Arb	400	15	120	8	37
Kokulu Ardıç (<i>Juniperus foetidissima</i>)	Ark	500	15	120	10	42
And. Sığla Ağacı (<i>Liquidambar orientalis</i>)	Sğ	200	20	80	8	32
Zeytin (<i>Olea oleaster</i>)	Zy	500	15	100	12	42
Halep çamı (<i>Pinus halepensis</i>)	Çh	250	15	100	8	34
Fıstık çamı (<i>Pinus pinea</i>)	Çf	250	15	100	15	39
Pırnal Meşe (<i>Quercus ilex</i>)	Mr	300	15	70	6	22
Palamut Meşesi (<i>Quercus ithaburensis</i>)	Mp	400	15	120	20	45
Lübnan Meşesi (<i>Quercus libani</i>)	Mb	400	15	120	8	37
Tüylü Meşe (<i>Quercus pubescens</i>)	Mt	400	15	100	8	37
Adi Porsuk (<i>Taxus baccata</i>)	P	400	20	80	10	40
Kafkas Ihlamuru (<i>Tilia rubra</i>)	Ihk	300	20	120	8	41
Ova Karaağacı (<i>Ulmus minor</i>)	Kav	200	20	100	12	40
Gürg. Yapr. Kayacık (<i>Zelkova carpinifolia</i>)	Ky	300	15	100	8	34

ÜÇÜNCÜ SINIF AĞAÇLAR (Ortalama Boy = 5 - 10 m)

İran Akçaağacı (<i>Acer hyrcanum</i>)	Akr	200	10	40	3	38
Fran. Akçaağacı (<i>Acer monspessulanum</i>)	Akf	200	10	40	4	38
Tatar Akçaağacı (<i>Acer tataricum</i>)	Akt	200	8	40	4	38
Tüylü Huş (<i>Betula litwinowii</i>)	Ht	200	10	40	6	41

Kızılağaç Yapr. Huş (<i>Betula medwediewii</i>)	Hky	200	5	40	4	28
Siğilli Huş (<i>Betula pubescens</i>)	Hs	200	10	60	6	51
Doğu Gürgeni (<i>Carpinus orientalis</i>)	Gnd	300	7	50	3	41
Harnup (<i>Ceratonia siliqua</i>)	Hr	200	8	80	8	61
Çiçekli Dişbudak (<i>Fraxinus ornus</i>)	Dşç	300	10	100	6	64
Katran Ardıcı (<i>Juniperus oxycedrus</i>)	Ark	200	6	40	3	28
Finike Ardıcı (<i>Juniperus phoenicea</i>)	Arf	200	6	40	3	28
Menengiç (<i>Pistacia terebinthus</i>)	Mn	300	10	100	6	64
İran Palamut Meşesi (<i>Quercus brantii</i>)	Mrp	300	10	50	8	54
Kermes Meşesi (<i>Quercus coccifera</i>)	Mkr	300	5	70	6	44
Makedonya Meşesi (<i>Quercus trojani</i>)	Mmk	300	10	50	8	54

3. Bulgular

Gerçekleştirilen arazi çalışmaları, ölçümler ve yapılan değerlendirmeler sonucunda, 9 ilçede 11 farklı türden 61 ağaç tespit edilmiştir (Şekil 3). Bu ağaçların 54'ü boyutsal anıt ağaç, 7'si ise aday anıt ağaç olarak kaydedilmiştir.

Samsun genelinde Sapsız Meşe (*Quercus petraea*) türüne ait 17 ağaç, Saçlı Meşe (*Quercus cerris*) türüne ait 13 ağaç, Saplı Meşe (*Quercus robur*) türüne ait 8 ağaç, Adi Çitlembik (*Celtis australis*) türüne ait 6 ağaç, Doğu Çınarı (*Platanus orientalis*) türüne ait 5 ağaç, Doğu Kayını (*Fagus orientalis*) türüne ait 3 ağaç, Adi Ceviz (*Juglans regia*) türüne ait 3 ağaç, Sivri Meyveli Dişbudak (*Fraxinus angustifolia*) türüne ait 2 ağaç, Adi Porsuk (*Taxus baccata*) türüne ait 2 ağaç, Karaçam (*Pinus nigra*) türüne ait 1 ağaç ve Boylu Ardıç (*Juniperus excelsa*) türüne ait 1 ağaç tespit edilmiştir (Tablo 3, Şekil 5).

Çalışmada tespit edilen en yaşlı ağaç 625 yıl ile Doğu Çınarı (*Platanus orientalis*) türüne aittir. Bu ağaç aynı zamanda 10 metre ile tespit edilen en geniş gövde çevresine ve gövde çapına sahip ağaçtır. En genç ağaç ise 100 yıl ile Sapsız Meşe (*Quercus petraea*) türüne ait ağaçtır.

Şekil 3: Tespit edilen türlere ait ağaç sayıları

Şekil 3’de görüldüğü üzere çalışmada tespit edilen 61 ağacın 38 tanesi meşe cin-sine bağlı 3 türe ait ağaçlardır. Meşe haricindeki 23 ağaç ise 8 farklı türden ağaçlardır.

Tüm ağaçlar içerisinde 19 ağaç mezarlıklarda yer almaktadır. Mezarlıkta yer alan ağaçlar genellikle meşe ve çınar ağaçlarıdır.

Ağaçların pek çoğunda kovuk oluşumu, tepe çökmesi, kuruma, çürüme gibi doğal ve bilinçsiz budama gibi insan kaynaklı sorunların bazen bir tanesine bazen de birden fazlasına aynı anda rastlanmıştır. Meşe türlerinde en sık rastlanan sorun kuru-ma iken Doğu Çınarı türünde en sık rastlanan sorun kovuk oluşumudur (Şekil 4).

Yaşlı ağaçlarla ilgili en büyük sorunlardan bir tanesi de definecilerin bu ağaçla-ra olan ilgisidir. Eski yerleşmelerin olduğu yerlerdeki ağaçlara atfedilen define hikaye-leri ağaçların gövdelerinin oyulmasına ya da diplerinin kazılmasına yol açmaktadır. Samsun’da tespit edilen bazı ağaçların defineciler tarafından tahrip edildiği görülmüş-tür (Şekil 4).

Şekil 4: Doğu Çınarı türüne ait ağaçlarda kovuk oluşumu (A), (B); Adi Çitlembik türü-ne ait ağacın gövdesinde defineciler tarafından açılmış oyuk (C), Saçlı Meşe türüne ait ağaçta kuruma (D).

Şekil 5: Samsun ilinde tespit edilen tüm anıtsal ağaçların konumları

Tablo 3: Tespit edilen anıtsal ağaçlara ait bilgiler

No	Önerilen Adı	Türkçe Adı	Latince Adı	Tah. Yaş (Yıl)	Boy (m)	Çapı (cm)	Tepe Çapı (m)	İlçe	Mahalle	Orman İşletme Müdürlüğü	X: Enlem Y: Boylam	Anıtsal Puan	Anıtsal Deger
1	Bayraklı Çınar	Doğu Çınarı	<i>Platanus orientalis</i>	625	19	318	24	Alaçam	Yenice	Bafra	X: 41.583418 Y: 35.799296	72 > 39	Boyutsal Anıt Ağaç
2	Aras Çınarı	Doğu Çınarı	<i>Platanus orientalis</i>	445	20	254	22,5	Alaçam	Yenice	Bafra	X: 41.598692 Y: 35.705254	58 > 39	Boyutsal Anıt Ağaç
3	Dinçer Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	425	14	114	15,5	Atakum	Karaoyumca	Samsun	X: 41.326210 Y: 36.181993	36 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
4	Semerli Meşe	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	410	8	111	9	Vezirköprü	Samur	Vezirköprü	X: 41.224088 Y: 35.469963	31 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
5	Samur Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	395	11	115	14,5	Vezirköprü	Samur	Vezirköprü	X: 41.223706 Y: 35.470240	30 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
6	Acar Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	395	15	108	18	Ladik	Teberöglü	Kavak	X: 40.982698 Y: 35.809379	38 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
7	Saçaklı Ceviz	Adi Ceviz	<i>Juglans regia</i>	385	11	127	13	Bafra	Çulhakoca	Bafra	X: 41.471531 Y: 35.652861	33 ≥ 33	Boyutsal Anıt Ağaç
8	Gölgeli Porsuk	Adi Porsuk	<i>Taxus baccata</i>	380	12	136	10	Bafra	Akalan	Bafra	X: 41.333578 Y: 35.699387	57 > 40	Boyutsal Anıt Ağaç
9	İhtiyar Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	355	12	127	10,5	Bafra	Çulhakoca	Bafra	X: 41.471603 Y: 35.653219	37 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
10	Beyaz Çitlembik	Adi Çitlembik	<i>Celtis australis</i>	350	11	98	14,5	Vezirköprü	Örencik	Vezirköprü	X: 41.218751 Y: 35.394323	49 > 47	Boyutsal Anıt Ağaç
11	Çeşmeli Çınar	Doğu Çınarı	<i>Platanus orientalis</i>	340	27	171	20,5	Ayvacak	Orhangazi	Samsun	X: 40.988460 Y: 36.629870	43 > 39	Boyutsal Anıt Ağaç
12	Arıcı Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	335	15	162	22,5	Ladik	Arslantaş	Kavak	X: 40.957954 Y: 35.881264	47 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
13	Ocak Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	325	7,5	108	11,5	Kavak	Kuşunlu	Kavak	X: 41.067468 Y: 36.093034	26 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
14	Üçtüz Ardıç	Boylu Ardıç	<i>Juniperus excelsa</i>	305	7,5	95	12	Vezirköprü	Örencik	Vezirköprü	X: 41.208472 Y: 35.396501	45 > 37	Boyutsal Anıt Ağaç
15	Kalaycı Meşesi	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	295	21	159	17,5	Ladik	Teberöglü	Kavak	X: 40.982691 Y: 35.809216	41 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
16	Taş Çitlembik	Adi Çitlembik	<i>Celtis australis</i>	290	12	89	22,2	Vezirköprü	Bespınar	Vezirköprü	X: 41.136941 Y: 35.216759	48 > 47	Boyutsal Anıt Ağaç
17	Eğri Çınar	Doğu Çınarı	<i>Platanus orientalis</i>	285	17,5	127	15,5	Ayvacak	Orhangazi	Samsun	X: 40.988000 Y: 36.631000	31 < 39	Boyutsal Anıt Ağaç
18	Taşlı Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	285	20	115	20	Bafra	İlyaslı	Bafra	X: 41.469748 Y: 35.766660	25 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
19	Alpi Meşesi	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	280	25	114	15	Kavak	Karapınar	Kavak	X: 41.012524 Y: 36.071888	37 > 27	Boyutsal Anıt Ağaç
20	Kunduz Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	275	11	184	10,5	Vezirköprü	Sotular	Vezirköprü	X: 41.174295 Y: 35.136821	32 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç

Tablo 3: Tespit edilen anıtsal ağaçlara ait bilgiler (devamı)

21	Ak Çitlembik	Adi Çitlembik	<i>Celtis australis</i>	260	16	162	18	Vezirköprü	Akören	Vezirköprü	X: 41.191622 Y: 35.462510	70 > 47	Boyutsal Anıt Ağaç
22	Kambur Çam	Karaçam	<i>Pinus nigra</i>	260	7	89	11,5	Lâdik	Hasırcı	Kavak	X: 40.936967 Y: 35.935259	28 > 21	Boyutsal Anıt Ağaç
23	Gizli Ceviz	Adi Ceviz	<i>Juglans regia</i>	260	18	127	17,5	Lâdik	Hamamayağı	Kavak	X: 40.974053 Y: 35.786475	33 ≥ 33	Boyutsal Anıt Ağaç
24	Ash Meşe	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	255	25	105	13	Kavak	Karapınar	Kavak	X: 41.012532 Y: 36.072037	34 > 27	Boyutsal Anıt Ağaç
25	Şen Meşe	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	250	18	159	21	Lâdik	Karaabdal	Kavak	X: 40.956218 Y: 36.135705	43 > 27	Boyutsal Anıt Ağaç
26	Dikili Dişbudak	Sivri Meyveli Dişbudak	<i>Fraxinus angustifolia</i>	245	14,5	120	17,5	Lâdik	Hamit	Kavak	X: 40.908692 Y: 35.892055	28 > 15	Boyutsal Anıt Ağaç
27	Damarlı Kayın	Doğu Kayını	<i>Fagus orientalis</i>	240	240	26,5	152	Salıpazarı	Tahnal	Samsun	X: 40.956192 Y: 36.791788	40 > 15	Boyutsal Anıt Ağaç
28	Bahadır Meşe	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	240	18	248	20	Lâdik	Güvenli	Kavak	X: 40.935916 Y: 36.028409	48 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
29	Sarmaşık Çınar	Doğu Çınarı	<i>Platanus orientalis</i>	240	21	159	10,5	Bafra	İlyaslı	Bafra	X: 41.473779 Y: 35.771636	30 < 39	Boyutsal Anıt Ağaç
30	Yamalı Çitlembik	Adi Çitlembik	<i>Celtis australis</i>	240	9	92	13,5	Vezirköprü	Örencik	Vezirköprü	X: 41.218179 Y: 35.394670	38 < 47	Aday Anıt Ağaç
31	Evsiz Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	240	16	92	16,5	Kavak	Kuşunlu	Kavak	X: 41.064591 Y: 36.096192	31 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
32	Kollu Meşe	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	240	13	95	22	Lâdik	Arslantaş	Kavak	X: 40.958145 Y: 35.880748	34 > 27	Boyutsal Anıt Ağaç
33	Çerkez Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	230	17	140	22,5	Lâdik	Kabacagöz	Kavak	X: 40.908198 Y: 36.071630	36 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
34	Taşlı Çitlembik	Adi Çitlembik	<i>Celtis australis</i>	215	8	74	10	Vezirköprü	Örencik	Vezirköprü	X: 41.218360 Y: 35.395517	34 < 47	Aday Anıt Ağaç
35	Yalız Ceviz	Adi Ceviz	<i>Juglans regia</i>	210	13	95	16	Bafra	Kelikler	Bafra	X: 41.594236 Y: 35.798316	27 < 33	Aday Anıt Ağaç
36	Kökü Kayın	Doğu Kayını	<i>Fagus orientalis</i>	205	26	127	20	Salıpazarı	Tahnal	Samsun	X: 40.955858 Y: 36.791397	37 > 15	Boyutsal Anıt Ağaç
37	Çorak Meşe	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	200	15	127	23	Lâdik	Kabacagöz	Kavak	X: 40.908331 Y: 36.071344	36 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç
38	Nazlı Kayın	Doğu Kayını	<i>Fagus orientalis</i>	195	195	25,5	120	Salıpazarı	Tahnal	Samsun	X: 40.956524 Y: 36.792185	28 > 15	Boyutsal Anıt Ağaç
39	Evli Meşe	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	190	13	101	14,4	Kavak	Kuşunlu	Kavak	X: 41.064626 Y: 36.096548	24 ≥ 24	Boyutsal Anıt Ağaç
40	Yüksek Meşe	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	185	15	95	19	Lâdik	Güvenli	Kavak	X: 40.939808 Y: 36.029821	28 > 24	Boyutsal Anıt Ağaç

Tablo 3: Tespit edilen anıtsal ağaçlara ait bilgiler (devamı)

41	Şapkalı Dişbudak	Sivri Meyveli Dişbudak	<i>Fraxinus angustifolia</i>	180	23	152	35,5	Çarşamba	Kurtahmetli	Samsun	X: 41.105117 Y: 36.692229	41 > 15	Boyutsal Amt Ağaç
42	Nur Meşesi	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	180	25	100	13,5	Kavak	Karapınar	Kavak	X: 41.012526 Y: 36.072201	34 > 27	Boyutsal Amt Ağaç
43	Yanık Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	180	12	105	11	Bafra	Çulhakoca	Bafra	X: 41.477126 Y: 35.667880	27 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
44	Gazi Meşesi	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	175	19	111	29	Vezirköprü	Habibifakı	Vezirköprü	X: 41.160076 Y: 35.196563	34 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
45	Gür Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	170	18	124	30,5	Vezirköprü	Habibifakı	Vezirköprü	X: 41.160158 Y: 35.196996	34 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
46	Abla Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	170	22	98	19	Ladik	İbi	Kavak	X: 40.961648 Y: 35.900355	28 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
47	Uzun Meşesi	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	170	20	106	24,5	Vezirköprü	Ağcayazı	Vezirköprü	X: 41.184604 Y: 35.306003	34 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
48	Çetin Meşe	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	165	12,5	116	18,5	Ladik	Kabacagöz	Kavak	X: 40.908206 Y: 36.072627	27 > 27	Boyutsal Amt Ağaç
49	Kırmızı Çitlembik	Adi Çitlembik	<i>Celtis australis</i>	160	11,5	73	13,8	Vezirköprü	Örencik	Vezirköprü	X: 41.218903 Y: 35.394973	37 < 47	Aday Amt Ağaç
50	Baş Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	160	12	79	13,5	Bafra	Kelikler	Bafra	X: 41.583418 Y: 35.799296	21 < 24	Aday Amt Ağaç
51	Afacanlar Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	155	20	109	25,5	Vezirköprü	Çalköy	Vezirköprü	X: 41.153128 Y: 35.504375	34 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
52	Yahya Bey Meşesi	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	150	20	98	28	Atakum	Alanlı	Atakum	X: 41.332340 Y: 36.218860	27 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
53	Ağabey Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	150	22	89	18,5	Ladik	İbi	Kavak	X: 40.961867 Y: 35.900755	28 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
54	Kolsuz Meşe	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	150	14	108	17,5	Ladik	Arslantaş	Kavak	X: 40.958140 Y: 35.880724	31 > 27	Boyutsal Amt Ağaç
55	Çay Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	150	21	98	14,5	Ladik	Kabacagöz	Kavak	X: 40.907985 Y: 36.071700	21 < 24	Aday Amt Ağaç
56	Gizli Porsuk	Adi Porsuk	<i>Taxus baccata</i>	130	13	76	10	Bafra	Akalan	Bafra	X: 41.335745 Y: 35.701725	33 < 40	Aday Amt Ağaç
57	Ay Meşesi	Saplı Meşe	<i>Quercus robur</i>	130	25	98	14,5	Kavak	Karapınar	Kavak	X: 40.907985 Y: 36.071700	31 > 27	Boyutsal Amt Ağaç
58	Çiçekli Meşe	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	125	22	108	17,5	Ladik	Güvenli	Kavak	X: 40.939957 Y: 36.029672	31 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
59	Kanlı Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	125	25,5	92	19	Bafra	Kanlıgüney	Bafra	X: 41.444479 Y: 35.672282	31 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
60	Huysuz Meşe	Saçlı Meşe	<i>Quercus cerris</i>	120	20	79	16,5	Bafra	Kamberli	Bafra	X: 41.468788 Y: 35.778151	28 > 24	Boyutsal Amt Ağaç
61	Cengiz Bey Meşesi	Sapsız Meşe	<i>Quercus petraea</i>	100	18	95	16	Ladik	Büyükan	Kavak	X: 40.919100 Y: 36.135932	29 > 24	Boyutsal Amt Ağaç

Sonuçlar ve Öneriler

Türkiye’de şimdiye kadar 9267 adet ağaç tescillenerek anıt ağaç statüsü ile koruma altına alınmıştır. Samsun’da ise tescilli anıt ağaç sayısı 26’dır. Yapılan bu çalışma ile Samsun’un 9 ilçesinde 11 farklı türden 61 ağacın anıtsal değer taşıdığı tespit edilmiştir. 61 ağacın 54 tanesi boyutsal anıt ağaç olarak, 7 tanesi de aday anıt ağaç olarak kaydedilmiştir.

Tespit edilen ağaçların 38 tanesi meşe cinsine ait ağaçlardır. Sapsız Meşe (*Quercus petraea*) türüne ait 17 ağaç, Saçlı Meşe (*Quercus cerris*) türüne ait 13 ağaç, Saplı Meşe (*Quercus robur*) türüne ait 8 ağaç tespit edilmiştir.

Alaçam ilçesi Yenice Mahallesi’nde tespit edilen ve tahmini yaşları 625 ve 445 yıl olan Doğu Çınarı (*Platanus orientalis*) türüne ait ağaçlar, çalışmanın en yaşlı 2 ağacıdır. Bu ağaçlar aynı zamanda 10 m ve 8 m gövde çevreleri ile en geniş çevreli ve en uzun çap ölçüsüne sahip ağaçlardır.

Tespit edilen 61 anıtsal ağaç ile yerel ölçekte Samsun’un geniş ölçekte ise Türkiye’nin korunması gereken varlıklarına katkı sağlandığı düşünülmektedir. Tespit edilen 61 ağaç, fiziksel özelliklerinin ve konum bilgilerinin yazılı olduğu envanter karneleri ve fotoğrafları ile birlikte Samsun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü ile paylaşılmış ve anıt ağaç başvuruları yapılmıştır.

Anıtsal ağaçlar taşıdıkları fiziksel ve/veya sosyokültürel özellikler sebebiyle mutlak suretle koruma altına alınması gereken tabiat varlıklarıdır. Bu nedenle bu çalışma ile tespit edilen ağaçların ilgili kurumlar tarafından anıt ağaç olarak tescillenerek koruma altına alınması ve bakımlarının düzenli olarak yapılması gerekmektedir.

Vatandaşlar anıt ağaçların taşıdıkları doğal ve kültürel değerler hakkında bilgilendirilmelidir. Özellikle kırsal alanlarda yer alan ağaçların yaşamları, bulundukları mülkün sahibinin doğa duyarlılığına bağlıdır. Bu duyarlılık, herhangi bir yakacak temini ihtiyacında ortadan kalkabilecek durumdadır. Yakacak ihtiyacı doğduğunda genç ağaçların kesilmeyeceği hassasiyetine sahip vatandaşların ilk hedefi kurumaya başlamış yaşlı ağaçlar olmaktadır. Bu durumun önüne geçmek adına vatandaşların genç ağaçlara karşı olan hassasiyetinin anıtsal değer taşıyacak kadar yaşlı olan ağaçlar için de oluşmasını sağlamak gerekmektedir.

Ülkemizde yalnızca anıtsal ağaçlara değil doğadaki her bir canlıya saygı duyan, doğa sevgisi ve çevre bilinci ile donatılmış vatandaşlar ve nesiller yetiştirmek, bu bilincin bütüne yayıldığı bir ülke haline gelmek için ülkenin her kesiminden vatandaşların ve ilgili kurumların sorumluluk alması, ülkemizin doğal değerlerine sahip çıkması gerekmektedir.

Katkı Belirtme

Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Proje Yönetim Ofisi tarafından PYO.FEN.1904.21.001 proje numarası ile desteklenen “Samsun İlinde Asırlık Doğal Ortam Değişimi Tanıkları: Anıt Ağaçlar” başlıklı projeden ve aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Desteklerinden dolayı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Proje Yönetim Ofisi’ne teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Akbulut, S., Sakıcı, O. E. ve Özkan, Z. C. (2004). Hemşin Yöresi’nde iki anıt Doğu Ladini (*Picea orientalis* (L.) Link.). *Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 3(4), 200-203.
- Arlender, A. (2020). *Meetings with remarkable and unremarkable trees in Johannesburg and Environs*. Arts Research Africa.
- Arnan, X., Lopez, B. C., Martinez-Vilalta, J., Estorach, M. and Poyatos, R. (2012). The age of monumental olive trees (*Olea europaea*) in Northeastern Spain. *Dendrochronologia*, 30, 11-14.
- Asan, Ü. (1992). Anıt ağaçların birey ve toplum psikolojisi üzerindeki etkileri. *Yeşile Çerçeve Dergisi*, 18, 18-19.
- Chadt, J. E. (1913). *Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Vlastním nákladem.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2021). *Tüm illerdeki anıt ağaç sayısı verileri*.
- Doğanay, H. ve Zaman, S. (2016). *Türkiye turizm coğrafyası* (Güncellenmiş 5. Baskı). Pegem Akademi.
- Dreslerova, J. (2017). Memorial trees in the Czech landscape. *Journal of Landscape Ecology*, 10(2), 79-108.
- Efe, R., Soykan, A., Sönmez, S. ve Cürebal, İ. (2010). *Edremit’in anıtsal ve korunmaya değer ağaçları*. Edremit Belediyesi Kültür Yayınları.
- Genç, M. ve Güner, Ş. T. (2000). Isparta’da yeni saptanan doğal bir anıt kestane (*Castanea sativa* Mill.) meşceresi. *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, 24, 37-44.

- Genç, M. ve Güner, Ş. T. (2001). Anıt ağaç envanteri ve seçimi için yeni bir yöntem. I. *Ulusal Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı (19-20 Mart 2001)*, Ankara.
- Genç, M. ve Güner, Ş.T. (2003). *Anıt ağaçların önemi, Göller Bölgesi'nin anıt ağaçları*. Isparta Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Yayını.
- Kavgacı, A. (2002). Türkiye'nin anıt meşeleri ve yeni bir anıt meşe (Çeçe Sultan meşesi). *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri B 52(1), 133-141.
- Özçelik, H., Doğan, Ü. ve Tanrıver, H. (1998). Göller Yöresi'nden bazı abide ağaçlar. *Ekoloji Dergisi*, 7(26), 13-17.
- Özçelik, R. (2006). Mersin-Aydıncık ilçesi anıt dallı servileri (*Cupressus sempervirens* L. var. *horizontalis* (Mill.) Gord.). *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 197-201.
- Yaman, B. ve Sarıbaş, M. (2007). Zonguldak-Dirgine ormanlarında yeni bir anıt ağaç: Elemen karaçamı. *Ekoloji Dergisi*, 16(63), 62-68.
- Yücel, M. ve Babuş, D. (2005). Doğa korumanın tarihçesi ve Türkiye'deki gelişmeler. *Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü DOA Dergisi (Journal of DOA)*, 11, 151-175.
- Zaman, S. ve Coşkun, O. (2012). Milli parklarda kaynak değer kullanımı için bir öneri: Nene Hatun Tarihi Milli Parkı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 117-134.